

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS
ZAMONAVIY TIBBIYOTNING DOLZARB MUAMMOLARI

Nabijonov Bahromjon Bahodirjon o'g'li

Andijon Davlat Tibbiyot Universiteti. Davolash Fakulteti

2-Bosqich Talabasi.

Email: nabijonovbahromjon2519@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy tibbiyotning eng muhim dolzarb muammolari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Antibiotiklarga chidamli mikroorganizmlar, Yangi yuqumli kasalliklar va pandemiyalar, Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish muammolari, Personalizatsiyalangan (shaxsiylashtirilgan) tibbiyotning qimmatligi, Kronik (surunkali) kasalliklarning ko'payishi, Tibbiy kadrlar yetishmovchiligi, Tibbiyotdagi korrupsiya va ishonch muammosi, Ekologik omillar va ularning sog'liqqa ta'siri, Psixologik sog'liq va stress omillari, Etika va biotexnologik tajribalar muammosi masalalari kabi yo'nalishlar chuqur yoritilgan. Tadqiqot natijalari tibbiyot sohasidagi global muammolarning o'zaro bog'liqligini va ularni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy tibbiyot, Tibbiyotning dolzarb muammolari, Antibiotiklarga chidamlilik, Pandemiya, Sun'iy intellekt, Personalizatsiyalangan tibbiyot, Surunkali kasalliklar, Ekologik omillar, Psixologik sog'liq, Biotexnologiya, Axloqiy muammolar, Tibbiy kadrlar yetishmovchiligi, Profilaktika, Sog'lom turmush tarzi, Innovatsion tibbiyot.

Kirish: Zamonaviy tibbiyot XXI asrda ilmiy va texnologik taraqqiyotning eng tez rivojlanayotgan sohalaridan biridir. Shu bilan birga, bu soha insonlar salomatligini saqlashda yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda, bir qator murakkab muammolarni ham yuzaga chiqardi. Antibiotiklarga chidamli mikroorganizmlar, yangi pandemiyalar, surunkali kasalliklarning ortishi, psixologik salomatlikning yomonlashuvi, ekologik omillar, raqamli tibbiyotda axloqiy masalalar — ularning barchasi zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolari sirasiga kiradi.

Asosiy qism

1. Antibiotiklarga chidamli mikroorganizmlar.

Antibiotiklarning haddan tashqari qo'llanilishi natijasida ko'plab bakteriyalar ularga nisbatan chidamli bo'lib qoldi. Natijada oddiy infeksiyalarni davolash ham qiyinlashmoqda. Bu JSST tomonidan "XXI asrning yashirin pandemiyasi" deb e'tirof etilgan. Dori vositalarining noto'g'ri qo'llanishi, o'z-o'zini davolash va veterinariyada antibiotiklarning ortiqcha ishlatilishi bu holatni yanada kuchaytirmoqda. JSST ma'lumotlariga ko'ra, agar chora ko'rilmasa, 2050-yilga borib har yili 10 millionga yaqin odam antibiotiklarga chidamli infeksiyalar tufayli hayotdan ko'z yumishi mumkin.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

2. Yangi yuqumli kasalliklar va pandemiyalar.

COVID-19, Ebola, SARS kabi viruslar tibbiyot tizimining zaif tomonlarini ko'rsatdi. Kelajakda yangi viruslarning paydo bo'lishi ehtimoli yuqori. Masalan: COVID-19 pandemiyasi sog'liqni saqlash tizimining zaif tomonlarini ochib berdi. Kelajakda yangi viruslarning paydo bo'lish ehtimoli yuqori bo'lib, bu tibbiyot tizimini doimiy tayyorgarlik holatida ushlab turishni talab qiladi. Epidemiologik kuzatuv, vaksina ishlab chiqish va xalqaro axborot almashinuvi bu boradagi muhim yo'nalishlardir.

3. Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish muammolari.

Tibbiyotda sun'iy intellekt (AI) diagnostika va davolashda katta imkoniyatlar yaratmoqda. Ammo bu bilan birga axloqiy, huquqiy va ma'lumotlar xavfsizligi muammolari paydo bo'lmoqda.

Shuningdek, barcha mamlakatlarda texnologik tenglik yo'qligi ham muammo. Masalan: bemor ma'lumotlarini himoya qilish, AI xatolari uchun javobgarlik masalasi, hamda texnologik tengsizlik muammolari hanuzgacha dolzarb.

4. Personalizatsiyalangan (shaxsiylashtirilgan) tibbiyotning qimmatligi.

Har bir bemor genetik xususiyatiga ko'ra individual davolanishni xohlaydi. Biroq bu texnologiyalar hozircha juda qimmat va kam joylarda qo'llaniladi. Genetik tahlillar asosida bemorga mos davolash usulini tanlash — kelajak tibbiyotining asosiy yo'nalishidir. Ammo bu usullar hozircha yuqori xarajat talab qiladi va keng qo'llanilmaydi.

5. Kronik (surunkali) kasalliklarning ko'payishi.

Yurak-qon tomir, diabet, semizlik, saraton kabi kasalliklar tobora ortmoqda. Asosiy sabab — nozdrav(sog'liq uchun zararli odatlar va hayot tarzi.) turmush tarzi, noto'g'ri ovqatlanish va stress. Profilaktika tizimining kuchaytirilishi bu borada muhim ahamiyat kasb etadi.

6. Tibbiy kadrlar yetishmovchiligi.

Ko'plab davlatlarda, jumladan O'zbekistonda ham, malakali shifokorlar, hamshiralar va texnik mutaxassislar yetishmaydi. Bu ayniqsa pandemiya davrida yaqqol sezildi. Buni oldini olish uchun kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, tibbiy ta'limni modernizatsiya qilish zarur.

7. Tibbiyotdagi korrupsiya va ishonch muammosi.

Tibbiyot tizimidagi korrupsiya, dori vositalarining sifatsizligi va bemorlarning ishonchsizligi ham jiddiy muammolardan biridir. Sog'liqni saqlashda ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash bu masalani hal qilishning eng muhim yo'li hisoblanadi.

8. Ekologik omillar va ularning sog'liqqa ta'siri.

Havo ifloslanishi, suv sifatining yomonlashuvi, oziq-ovqatdagi kimyoviy moddalarning ko'pligi sog'liqqa jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu holat onkologik va allergik kasalliklar ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Ekologik muvozanatni saqlash — sog'liqni saqlash strategiyasining ajralmas qismi bo'lishi kerak.

9. Psixologik sog'liq va stress omillari.

Zamonaviy hayot, ya'ni kelajak, ish yuklamasi, ijtimoiy bosim bazi insonlar ruhiyatiga bosim o'tkazmoqda. Natijada depressiya, tashvish va stress bilan bog'liq kasalliklar ko'paymoqda. Psixologik yordam tizimi hali yetarli darajada rivojlanmagan.

10. Biotexnologik taraqqiyot va etika masalalari.

Zamonaviy tibbiyotda biotexnologiya sohasidagi yutuqlar insonlar salomatligi va hayot sifatini yaxshilash imkoniyatlarini kengaytirdi. Shu bilan birga, u axloqiy, huquqiy va ijtimoiy muammolarni ham keltirib chiqarmoqda.

Misollar:

1. Gen tahriri (CRISPR-Cas9 texnologiyasi)

Ushbu texnologiya orqali genlarni o'zgartirish, kasalliklarga moyil genlarni yo'q qilish yoki ularni tuzatish mumkin.

Dolzarb muammo: axloqiy chegaralar. Masalan: inson embrionini genetik modifikatsiya qilish va "CRISPR yordamida modifikatsiyalangan inson embrioni" yaratish imkoniyati paydo bo'ladi. Bu inson huquqlari va tabiiy qonuniyatlarga zid.

2. Klonlash va sun'iy organlar

Organlarni laboratoriyada yaratish yoki hayvonlar yordamida inson organlarini klonlash texnologiyasi rivojlanmoqda.

Muammo: axloqiy va diniy qarama-qarshiliklar, hamda bu texnologiyalarni qanday nazorat qilish.

Xulosa: Zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolari — antibiotiklarga chidamlilik, yangi yuqumli kasalliklar, surunkali kasalliklar, nozdrav turmush tarzi, raqamli texnologiyalar, personalizatsiyalangan tibbiyot, tibbiy kadrlar yetishmovchiligi, ekologik va psixologik omillar hamda biotexnologik etik masalalar — kompleks va global xarakterga ega.

Ushbu muammolar bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularni bitta yondashuv bilan hal qilish imkonsiz. Shu sababli, tibbiyot sohasida:

1. ilmiy va texnologik yutuqlarni uyg'unlashtirish
2. profilaktik va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish
3. xalqaro hamkorlik va axloqiy me'yorlarga rioya qilish katta ahamiyatga ega.

Natijada zamonaviy tibbiyotning barqaror rivoji insonlar salomatligini yaxshilash va kelajak avlod uchun sog'lom muhit yaratish bilan chambarchas bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). Global Health and Antimicrobial Resistance Report, 2024.

2. Karimov, A. (2023). Zamonaviy tibbiyot va sog'liqni saqlash tizimi. Toshkent: TTA nashriyoti.

3. WHO. COVID-19 Lessons for Future Healthcare Systems, 2023.
4. Smith, J. (2022). Personalized Medicine: Challenges and Opportunities. Journal of Medical Science, 15(4), 112-128.
5. O‘zbekiston sog‘liqni saqlash vazirligi. Milliy sog‘lom turmush dasturi, 2024.
6. Johnson, L., & Patel, R. (2023). Digital Health and Ethical Challenges. International Journal of Medical Ethics, 29(2), 45-60.
7. Lee, H., et al. (2022). CRISPR and Genomic Editing: Ethical Perspectives. Genetics and Medicine, 24(9), 1450-1462.
8. World Bank. Digital Health Systems and Global Health Challenges, 2023.
9. Brown, K. (2021). Chronic Diseases and Lifestyle: Public Health Perspectives. New York: Springer.
10. O‘rnatilgan ekologik monitoring hisobotlari va sog‘liqni saqlash statistikalari, 2024 (O‘zbekiston).

